

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Lvtheri Piae Ac Doctae Operationes In Dvas Psalmorum Decades

Luther, Martin

Basileae

VD16 L 5540

Domine mane exaudies uoce[m] mea, mane astabo tibi & uidebo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37005

Habere regē
& deum.

docilem, attentum, quod hic causam suam deo dignam, facilem, honorabilem tamq̄, sibi uero necessariam esse commendat.

Rex meus & deus meus. Hic plane percutit impios iusticiarios, ut qui se rege, sine deo agunt, sibi met sufficere. Atq; hoc unum est uerborum, quod scopus huius psalmi tangitur, habere enim regem & deum, est de se nihil prosumere, regendum sese præbere deo, ac ductilem esse: Deinde omnia deo accepta & accipienda referre, quod illi nequaq̄ faciunt, aut simulate faciunt, quod non parum & sibi ipsi tribuunt, immo dum non omnia deo tribuunt, nihil tribuunt. Qui enim aliquid sibi tribuit, iam gloriam quoq; sibi tribuit, at quæ gloriam sibi tribuit, omnia sibi, nihil deo tribuit, cui aut tota aut nulla gloria tribuitur, nec enim diuidit eam aut communicat, sicut dicit: Gloriam meam, alteri non dabo, Isaia. xlvij. Proinde ipsi regnant, sed non ex deo, sibi ipsi reges sunt, sibi ipsi Idola.

Regnū carnis

Quoniam ad te orabo. Paupertatem suam confitetur, nihil habet, nisi quod oraturus sperat accipere, ut sit orator nō operator. Atq; in his duobus iterum summa totius uitæ nostræ exprimitur, habere regem & deum. Regit, dum nos a nobis aufert, & ad se ducit: Deus est, dum nos uenientes suscipit, & seipso, id est, diuinis bonis replet. Prior conditio est crux, phasē, transitus, ductus a mundo, a uitijs, & omnino mortificatio nostri: Posterior susceptio & gloria: catio nostri. Vnde & beatus Augustinus hoc loco dicit: Scripturas solere regem appellare filium magis quam patrem. Christus enim gemina natura, utruq; horum efficit. Humanitatis seu (ut Apostolus loquitur) carnis regno, quod in fide agitur, nos sibi conformes facit & crucifigit, faciēs, ex infidelibus & superbis dijs, homines ueros, id est, miseros & peccatores. Quia enim ascendimus in Adam ad similitudinem dei, ideo descendit ille in similitudinem nostram, ut reduceret nos ad nostri cognitionem. Atque hoc agitur sacramento incarnationis, hoc est regnum fidei, in quo crux Christi dominatur, diuinitatem peruersæ petitionis deiciens, & humanitatem, carnisq; contemptam infirmitatem peruersæ desertam reuocans. At regno diuinitatis & gloriæ, configurabit nos corpori claritatis suæ, ubi similes ei erimus, iam nec peccatores nec infirmi, nec ductiles aut recitiles, sed ipsi reges & filij dei sicut angeli, tunc dicitur, deus meus in re, quod nunc in spe dicitur. Quare nō inepte prius dicit, rex meus, & postea deus meus, sicut & Thomas Apost. Ioan. ultimo: Dominus meus & deus meus, q̄ prior Christus sit homo, q̄ deus apprehēdendus, prior humanitatis huius crux, q̄ diuinitatis eius gloria petenda: Christus homo habitus, Christum deum sponte sua adducet.

Regnum gloriæ.

Dura sunt hæc carni nostræ, quæ mallet Christum deum q̄ hominem, gloriam enim præ cruce petit, gloriam per crucem quaerere horret, sicut Moyses a serpente fugit, cuius tamen caudam cum apprehendisset in uirgam uerso cubro, gloriosus fuit in miraculis & deus Pharaonis constitutus, Exodi. j.

Domine mane exaudies uocē meam, mane astabo tibi & uidebo.

Mane, in scripturis quid sonet.

Labor est ante, donec intrem in sanctuariū huius uersus & intelligam eam. Duo scio, unum, q̄ mane in scripturis mystice significat tempus gratiæ, quod Christus sol iusticiæ gratiose oriens illuminat, quoties homines uisitat. Alterum, q̄ tempori matutino, ad literam, potissimum tribuuntur opera sacra & diuina, ut orare & docere, quo figuratur, mane illud mysticum, Hinc est, q̄ in uigilia

Matutina respexit dominus super castra Aegyptiorum & subuertit eos, Et psal. xlv. Adiuuabit eā deus uultu suo mane. Et psal. lxij. In matutinis me-
 dibor in te. Sed & de impijs doctoribus dicit psalmus: Vanum est uobis ante
 lucem surgere, qui manducatis panem doloris. Apertius in idem Micheas. ij.
 Va qui cogitatis inutile. (heb. וַיֵּאָוֶן id est, iniquitatem) & operamini ma-
 lum in cubilibus uestris. In luce matutina faciūt istud, & cōtra dominum ma-
 nus eorum. Hoc faciebant, quādo (ut Isaias. x. scribit) falsas leges legisq; inter-
 pretationes a se excogitatas populū docebāt, quibus populum deuorabant
 tam in anima q; corpore, ita ut guttur eorum recte sepulchrum patens appelle-
 tur. Vnde sequitur ibidem: Et concupiscerunt agros & rapuerunt domos, &
 calumniabūt uirum & domum eius, uirum & hāreditate m eius. Amos. iij.
 Offerite mane uictimas uestras &c. His satis sit matutinum tempus datum su-
 illis olim, sacrificijs, justificationibus, doctrinis, lectionibus, & omnino rebus
 diuinis, hec hodie quoq; in Ecclesia seruatur idem.

Seposito ergo interim mystico matutino, temporale sequar quantum pos-
 sum, nescius an recte sim diuinaturus. Mane enim semper est tributum di-
 uinis, hec non semper sit recte tributum. Videtur mihi Propheta se cum hā-
 reditibus dei fecerere, si non loco & tempore, certe affectu & uoto, tam ab
 impijs doctoribus & auditoribus, q; ab impijs operatoribus, utrosque enim
 hoc loco accusat, ut cui cum reliquis conueniendum quidem sit, mane ad rem
 diuinam & legem dei audiendam. Verum quum ille legem dei deprauent suis
 traditionibus, aut non recte doceant, ac per hoc impie quoque uiuant & a-
 gant etiam sacra & bona, loquantur autem fabulas suas, quo placeant uulgo,
 & pinguecant, sicut in Prophetis multipliciter arguuntur, & hodie quoque
 in Ecclesijs passim uidemus & audimus pro foedissimo quæstu nihil non ten-
 tari in templis & contionibus: Opat & orat Propheta, ut exaudiri merea-
 tur, & ut deum suum audire, non uerbum hominis, sed uerbum dei, dignus
 fiat. Nam illi faciunt, ut Isaias. xxvii. scribit: Populus ad iracundiam pro-
 uocans est, & filij mendaces, filij nolentes audire legem dei, qui dicunt uir-
 dentibus, nolite uidere, & aspicientibus, nolite aspicerere nobis ea quæ recta
 sunt, loquimini nobis placentia, uidete nobis errores, auferte a me uiam, de-
 clinare a me semitam, cesset a facie nostra sanctus Israel. Quos & Paulus ad
 Timotheum describit, dicens: Eta ueritate quidem auertent auditum, & ad
 fabulas conuertentur.

Hij sunt no-
 strorum here-
 ticorum coma-
 bustores.

Est ergo sensus: Infelix ego, qui in populo sum, qui uera audire nolit,
 qui uerbum crucis exhorreat: Amet autem magistros prurientes auribus, &
 ut Isaias. vi. dicit: In medio populi polluta labia (propter impias eorum do-
 ctrinas) habentis ego habito: Conuenio quidem mane cum eis auditurus te,
 & ecce non audio te, sed homines, docent uias suas & opera hominum: lccir-
 co, O rex meus, & deus meus, mane illo me exaudias, quia eo tempore non
 illis asto, nec in eos intendo, sed ad te patet os cordis mei, tibi asto, tibi offer-
 ro me, ut tu erudias me, ut uideam & doctus fiam. Iuxta illud: Erunt omnes
 doctibiles deo.

Et ita uides omnē æstus huius Prophetæ in hoc æstare, q; uidit populum
 dei & hāreditates Christi, seduci & uastari, dum non recta docentur, & sunt
 omnia plena pseudomagistris & uaniloquis mentium deceptoribus, q; ut est
 malum omnium nocētissimum, ita uehementissime omnium affligit piā ani-
 mam. Quod enim tristius spectrum, quæ miserabilior imago, q; uidere lupum
 G iij in regem

in gregem innoxium ouium seuientem, ita ut nec unam relinquat uiuentem
impius doctor in simplices animas Christi grassatur. Nam & hoc ipsius
lachrymis Paulus Act. xx. pramonet, dicens: Scio q̄ post discessionem meam
intrabunt in uos lupi rapaces, non parcentes gregi &c.

Et propter hunc affectum & sensum certe pene reuoco interpretationem
ueruum precedentium duorum, prope q̄ mihi uidentur rectius intelligi, quod
dam exuberantissimi morus cordis, quibus cogatur dolens propheta maledicere
nem (ut infra dicit) impietatum eorum, intuitus, toties repetitis orationibus
regem suum inuocare aduersus tyrannos hos legum; & deum suum, contra he
idola cathedras occupata. Nam hic sensus magis ad scopum quadrat quam
nec ille multum abhorreat.

Sed & hic tertius eidem scopo apte concinit, quod non hominum sed dei
uerbum & opus doceri petit, atq̄ cum precedentibus, ita coheret, uerba mea
O rex meus & deus meus, auribus percipe, intellige rugitum meum, intende
uoci orationis mea, quoniam ad te orabo. Quid oras? hoc scilicet summe ne
cessarium donum, ut coercitis impijs magistris, mane & tempus locumq̄ do
cendi impie occupantibus, me exaudias, quod pro eo tempore peto. Quid au
tem petis pro eo tempore? Nempe, ut autem tibi, tuus sim auditor te doceam
erudiar, te illuminare uideam, non illis prurientibus cum ceteris seducar, cum
tu sis & rex meus qui regat, & deus meus qui seruet, atq̄ ita absoluta est oratio
contra praua dogmata & opera.

Mane, inquit, exaudies uocem meam, mane aliquid orabo, hoc rogo, ut ex
audias, hoc autem est, quod pro omnibus doctoribus & auditoribus uerbis,
quod mane tractari solet, oro. Qua ratione, sicut uix alia in P'salacio ueher
mentior est & tot iterata uerbis: Ita non alia omnibus nobis quoq̄ hodie mag
gis necessaria & salutaris, nec fuit, nec erit ulla p̄ quouis tēpore magis necessa
ria. Discat ob id pius Christianus, primo sollicitudinis loco habere, ut deum
pro hereditatibus (exemplo prophetae huius) aestuātissime hūc psalmum oret,
quo uerbum dei floreat in populo dei. Nam populus dei aliunde non uiuit,
pascitur, seruat, q̄ uerbo dei, sicut Mat. iij. Christus: Non in solo pane uiuit
homo, sed in omni uerbo quod procedit de ore dei. Florente enim uerbo dei,
omnia florent in Ecclesia. Nam quæ causa est, qd̄ hodie Ecclesia luxu & pom
pa non modo emarcuit, sed pene uastata est, nisi q̄ post habito uerbo dei, leges
hominum & Romanas artes discimus?

Ad energiam uerborum Hieronymus sic trāsfert: Domine mane exaudies
uocem meam, mane prap̄abor ad te & contemplanor. Nonne hoc uerbum
prap̄abor ad te facit ad sensum prædictum? Quid enim est aliud prap̄ari
deo, q̄ docibilem & ductibilem fieri deo? quo simul ostendit se nolle homini
bus prap̄ari. Huic non dissentit, quod Ioannes Reuchlin hebraeorum sen
tentia dicit: Mane ordinabo, ut sit uerbum actiuum, quo in sacrificijs ponens
dis & ordinandis scriptura utitur, ut omnino significet animum promptum,
paratum, abnegatum, & (ut dicitur) resignatum deo in omnes uoluntates eius.
Nam hoc demum est uerum sacrificium deo oblatum, sese in hunc modum or
dinare, offerre, prap̄are, astare, ductilem præbere. Patet autē, q̄ hebreo idio
tismo uerbum non inale seu absolutum est, astabo, seu ordinabo, id est, ordina
tionem, oblationem faciam, scilicet, mei ipsius: Quare non inepte translati est,
astabo. Simul docemur q̄ in audiēdo uerbo dei, non in hominem loquentem,
sed in deum docentem intendi oporteat.

Sic & uer

*Si ista saluta
ri doctrina po
pulus esset iā
dudū imbutus
nō esset ita iā
contra mēdā
ces laborādū.*

*Necessario
oranda.*

*Animus prom
ptus, uerum sa
crificium.*

Secundum uerbum uidebo, absolutum est, pro eo quod est, Ero uidens, id est, illuminabor, erudiar, speculator fiam, puto, ueritatis & iusticiae. Mich. vii. Educet me in lucem, uidebo iusticiam eius. Neque enim iusticiam dei nouit, nisi quem deus erudierit. Caeteri omnes sunt uaniloqui, quae ex suo capite loquuntur. Ideo Christus dedit Apostolis spiritum sanctum & Ecclesiae, ut loqueretur ipse in nobis, non nos ipsi, hoc est quod hic quaeritur, si astaret hominibus, non uideret sed caecus fieret. Iuxta illud Christi: Caecus caecum ducit. Nunc quia astat, ordinabit se & praeparabitur deo, uidebit & illuminabitur.

Quae si cui mane illud mysticum magis placet, quod est initium temporis gratiae, Mystera lentus sequor, quae cepit Ecclesia astare deo & uidere, non repugno, ego mysteria lentus sequor, tibi litera habere possum, nec hoc refutarim, si quis mane astare & uidere intellegat, seipsum offerre, non in iusticia sacrificiorum, proprijs tantum deo datis gloriari, sed a deo accipiendam iusticiam expectare.

Quoniam non deus uolens iniquitatem tu es: Neque habitabit iuxta te malignus, neque permanebunt iniusti ante oculos tuos. Odisti omnes qui operantur iniquitatem, pedes omnium qui loquuntur mendacium. Virum sanguinum & dolosum abominabitur dominus.

Septem nominibus accusat malos magistros & eorum discipulos operarios, tantus illi est zelus pro sincera pietatis uita & doctrina, unde haec uerba in spiritu ac fide audire oportet, sicut omnia uerba dei, nam hijs de quibus hic loquitur, si laruam & faciem rerum spectes, nihil minus erunt, quam quod hic de eis dicitur, adeo uestiuntur uestimentis ouium, & nomine Christi. Denique horum opinio est, ea quae hic de eis dicuntur, ad alios pertinere, quos sibi aduersarios uident, quare nec nomina, nec opera hic descripta agnoscunt, sed potius ita uertunt: Quoniam deus uolens aequitatem nostram tu es, & habitabimus iuxta te benigni, permanebimus iusti ante oculos tuos, & habitabimus iuxta te benigni, permanebimus iusti ante oculos tuos. Amasti nos operantes aequitatem, seruabis loquentes ueritatem, uiros mites & synceros magnipendes. Has enim glorias de seipsis, hijs impijs somniant, contraria, quae hic dicuntur, ablegant ad uere pios, iustos, & amabiles deo. Et haec concertatio durat usque in mundi finem. Sic Esau & Iacob colliduntur in utero Rebecca. Sic duae meretrices coram rege Salomone de uiuo filio contendunt. Haeretici & pseudodidascali semper sibi, Ecclesiae, ueritatis, iusticiae titulum arrogat & uincunt specie & pompa coram hominibus, coram deo uicti. Catholici uero soli habent, & sine pompa uincunt tandem, quia coram deo iusti sunt.

Videamus ergo uocabula septem, iniquitatem, malignus, iniusti, iniquitatis operatores, loquentes mendacium, uirum sanguinum, dolosum. Quibus sex mala praedicat, non uolentem deum, non habitaturos coram deo, non permanentes ante oculos dei, odiendos, perdendos, abominandos.

Primum est iniquitas, pro qua rectius fuisset uersum impietas, ut enim psalmo primo dictum est, רשע Rescha, impietas dicitur, unde consilium impiorum, haec autem est (ut dixi) ipsa incredulitas, peruersa opinio de deo diuinisque uerbis & operibus, & si pulchra specie foris simulat pietatem. Quare deus noster cum sit iustus & rectus non uolet impietatem, id est, non desiderat, non placebit sibi in ea. Est enim hoc uerbum חפזת haphetz, a חפז hephetzo, psal. j. uenit, id est,